

FACTORS INFLUENCING THE SPORT DEVELOPMENT OF THE STUDENTS TRAINING BASKETBALL

Abstract: The problem with the training of basketball players in the context of university and secondary school has always been and remains relevant. The very fact that students in sports improvement teams prepare for competitions significantly changes the purpose of university basketball training. This leads to the identification of the need to create specialized models for student basketball training. The purpose of this study is to identify the different sporting factors that impact on students dealing with basketball.

Author information:

Petko Ivanov
PhD student
at Konstantin Preslavsky – University of Shumen
✉ delevi62@abv.bg
🌐 Bulgaria

Keywords:
students, mental qualities, basketball,
preparation of the athletes

3 а реализиране на поставената цел, си поставихме следните задачи:

1. Да установим нивото на психическите качества на студенти спортуващи баскетбол.
2. Да се разкрият факторите и факторните тегла получили се между отделните показатели при студентите.

Таблица 1

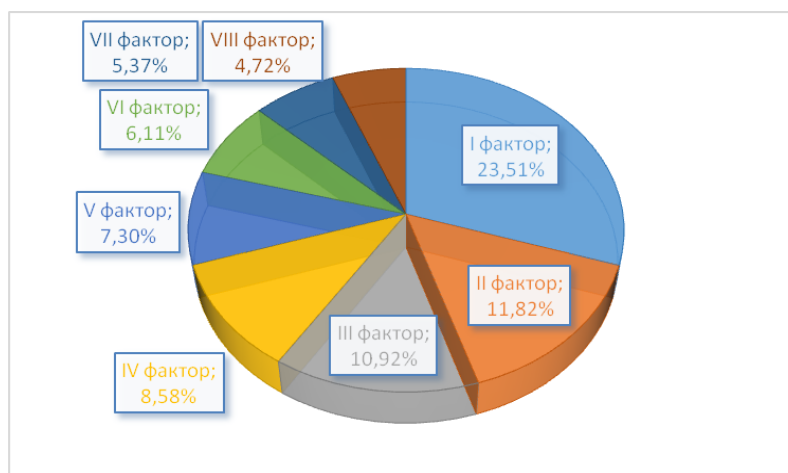
Психически качества

№	Показатели	Мерни единици	Точност на измерване	Посока на нарастване
1.	Концентрация на вниманието (Квн)	s	1	–
2.	Устойчивост на вниманието (Увн)	s	1	–
3.	Оперативно мислене – ходове (Омх)	Брой	1	–
4.	Оперативно мислене – време (Омв)	s	1	–
5.	Оперативно мислене – коефициент (Омк)	Балове	0,01	–
6.	Личностна тревожност (Лт)	Балове	1	–
7.	Реактивна тревожност (Рт)	Балове	1	–
8.	Екстрровертност/интровертност (Е/И)	Балове	1	+

9.	Невротичност (Н)	Балове	1	-
10.	Дедуктивно мислене (IST 2000 R) *Допълване на изречения	IQ точки	5 IQ точки	+
11.	Вербално индуктивно мислене (IST 2000 R) *Гърсене на отношения	IQ точки	5 IQ точки	+
12.	Абстрактно логическо мислене (IST2000R) *Матрици	IQ точки	5 IQ точки	+
13.	Краткосрочна памет (IST 2000 R) *Фигурална памет	IQ точки	5 IQ точки	+
14.	Умение за разсъждаване, анализиране и решаване на проблеми (IST 2000 R) *Общ резултат от IST 2000 R	IQ точки	5 IQ точки	+

Учебно-тренировъчната дейност при студентите, спортуващи баскетбол, е необходимо да се планира и провежда, като се вземе под внимание влиянието на някои фактори, които могат да определят успеваемостта на играта. В баскетболната игра факторите, които влияят комплексно върху спортното майсторство, са свързани със спецификата и изискванията, предявени от самата игра (Цветков 1999). Възможността за разкриване на основните фактори, влияещи на спортните постижения в студентския спорт, е от важно значение за контрола, анализа и оценката на спортната подготовка на студентите, спортуващи баскетбол. С получените данни от общо 24 теста за оценка на психическите качества и тактическите действия в нападение на студенти, спортуващи баскетбол, е приложен комплексен факторен анализ. По характера на използваните тестове, които имат високи факторни тегла за определен фактор, е възможно да се идентифицира този фактор. На обособилите се фактори сме присвоили названия, които по същество отразяват насочеността на дадения фактор.

Чрез факторния анализ се цели да се определят онези фактори, чрез групиране на променливите, които корелират най-силно помежду си.

Фиг. 1. Факторна структура на показателите за психологическата и тактическата ефективност на студенти, спортуващи баскетбол

Първият фактор обяснява 23.51% от общата дисперсия. Той е с най-много включени показатели (шест), с високи факторни тегла (табл. 2 и фиг. 1). Същият ни разкрива значението на ефективността и неефективността на показатели, характеризиращи тактическите действия в нападение.

Таблица 2

II фактор		
№	Показатели	Факторно тегло
6.	Личностна тревожност (Лт)	0.677
7.	Реактивна тревожност (Рт)	0.805

Вторият фактор (табл. 2 и фиг.1) обяснява 11.82 % от общата дисперсия. Включва в себе си двата вида на тревожност – личностна (тест №6) и реактивна (тест №7). С по-голямо факторно тегло е реактивната тревожност (факторно тегло 805). Другият показател – личностна тревожност, е с факторно тегло 677. Факторът „тревожност“ оказва голямо значение върху ефективността на играта в нападение.

Таблица 3

III фактор		
№	Показатели	Факторно тегло
4.	Оперативно мислене – време (ОМв)	0.617
5.	Оперативно мислене – коефициент (ОМк)	0.633
13.	Краткосрочна памет	-0.594

Третият фактор (табл. 3 и фиг. 1) обяснява 10.92% от общата дисперсия. В него са групирани три показателя. Два за оперативно мислене време (617) и коефициент (633). Те ни информират за бързината и качеството на мислене. В този фактор попада и краткосрочната памет (594), даващ ни информацията относно възможностите за краткосрочно, целенасочено запомняне и възпроизвеждане на сложните тактически действия в нападение. Тези психически качества играят съществена роля при изпълнението на тактическите действия в нападение и защита. Този фактор с основание може да се нарече качество на оперативното мислене.

Четвъртият фактор (табл. 4 и фиг. 1) обяснява 8,58 % от общата дисперсия. В него е обособен един показател – абстрактно логическо мислене (тест №12), с факторно тегло 591. Той ни информира за възможностите на студентите да разглеждат ситуацията в нейната пълнота.

Таблица 4

IV фактор		
№	Показатели	Факторно тегло
12.	Абстрактно логическо мислене	0.591

Друг важен фактор от фигура 1 *Шестият фактор* (фиг. 1) включва само един показател – това е екстровертност/интroversност (Е/И) (тест №8). Той е с факторно тегло 634. Този фактор обяснява 6.11% от общата дисперсия. Това ни разкрива ролята на темперамента, който се отразява на ефективността на играта, като особена роля в баскетболната игра имат състезателите екстриверти. Този фактор може да означим като фактор на темперамента.

Изводи:

1. От извършената идентификация на факторните тегла при психическите показатели с 11.82% от общата дисперсия се открояват свойствата на темперамента – личностна и реактивна тревожност, които се отразяват върху ефективността на играта както в нападение, така и в защита.

2. Съществена роля при изпълнението на тактическите действия в нападение с факторно тегло 10.92% от общата дисперсия са бързината, качеството на мислене и възможностите за краткосрочно, целенасочено запомняне и възпроизвеждане. Следват възможностите на студентите да разглеждат ситуацията в нейната пълнотата с факторно тегло 8.58% и ролята на темперамента – екстровеитност/интровоитност с тегло 6.11% от общата дисперсия.

References:

1. **Tsvetkov, V.I.** - Psychologically factors in basketball, Sofia, NSA Press 1999.
2. **Yanev, V.** - Operational thinking and change in his sports activities. // Psychology No 6, Sofia 1983.
3. **Yanev, V.** - Exploring operational thinking in sports.// Psychology No 1, 1982.
4. **Илев, I.** - Influence of coordination abilities and mental qualities on the mastery of the technique in mini-basketball. Thesis. Sofia, 2006.